

Lisa 10. Õppe- ja matkarajad, nende õppeotstarbeline kasutamine

Majakivi-Pikanõmme loodusõpperada	
Asukoht ja piirangud	Juminda-Suurekõrve sihtkaitsevöönd, riigimaa. Rada on jalgsi läbimiseks.
Üldinfo	Rada algab Virve küla lähedalt Loksa-Leesi tee äärest või Kolga-Aabla juurest Pikanõmme luitelt, kus asub ka vaatetorn. 8-kujulise raja kogupikkus on 6,1 km, millest 2,4 km on laudtee, laudtee on rajatud ka Aabla tee äärsete parklate vahelisele alale 0,9 km ulatuses. Poolsaare kõrgeimasse punkti Pikanõmme luitele (33 m üle merepinna) on ehitatud vaatetorn (13,5 m).
Temaatika	Õpperada tutvustab vanu rannamoodustisi, Juminda poolsaare metsi (soo- ja nõmmemetsad), sootüüpide (madal-, siirde- ja kõrgsoo) vaheldumist ja Eesti suuruselt 3. rändrahu - Majakivi (kõrgus 7 m, ümbermõõt 32 m).
Trükised	Voldik "Majakivi-Pikanõmme õpperada", 2012 (est, eng, ger, rus, fin) RMK Majakivi-Pikanõmme õpperaja rebitav raja kaart
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Vaatetorn (2015. a, kõrgus 13,5 m) - Parklad puidust piiretega (3 tk) - DC (3 tk, parklates) - Prügikastid (3 tk, parklates) - Infotahvlid (3 suurt ja 9 väikest) - Huvipunktid (20) - Suunaviidad (14 tk) - Laudtee (kokku 2,4 km) - Trepid (2 tk, Pikanõmme luitelt rabale) - Redel (Majakivi juures) - Istepingid (Virve parklas, Majakivi juures) - Rada teenindav telkimisala on Juminda telkimisala
Vajalikud tegevused	<ul style="list-style-type: none"> - Voldiku uuendamine: kordustrukk eesti, inglise, saksa, soome ja vene keeles käesoleva kaitsekorraldusperioodi jooksul. - Jätkuprogrammide väljatöötamine erinevatele sihtgruppidele. - Pidev hooldus. - Kavandatud rekonstrueerimine 2022. a.
Muuksi loodus- ja kultuuriloolised külastusobjektid	
Asukoht ja piirangud	Muuksi loodus- ja kultuuriloolised külastusobjektid paiknevad piiranguvöendis. Maaomandist lähtuvalt paiknevad objektid nii riigi- kui eramaal.
Üldinfo	Muistsed maastikke tutvustavad külastusobjektid, loodusväärtustest on eksponeeritud klint ja klindipealsed maastikud
Temaatika	Muistsed maastikud (kivikalmed, linnamägi), klindipealne asustusajalugu alates muinasajast, taluarhitektuur, pinnamoe kujunemine, klidnialune pangamets, pärandkooslused (loopealsed, loometsad), inimõju või selle puudumise mõju pärandkooslustele, püramiidide kaitse.
Trükised	Voldik "Muuksi muinasmaastikud", 2010 (est, eng) .
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Parkla (Muuksi linnamäe jalamil ja Hundikangrutel) - Trepp (Muuksi linnamäe jalamil paekivist ja Turjekeldri juures puidust)

	<ul style="list-style-type: none"> - Infotahvlid (Muuksi linnamäe jalamil, Muuksi bussijaama juures, Hundikangrutel, Turjekeldri juures, sh klindipervel väikesed õpperaja infotahvlid (4 suurt, 5 väikest, 9 väikest Tsitre klinipealsel)
Vajalikud tegevused	<p>Välja tuleb arendada Muuksi loodus- ja kultuuripärandi õppemarsruut, mis on osaliselt välja ehitatud. Rajaskeem tuleb looduses paika panna koostöös KeA valdkondlike spetsialistide, RMK ning maaomanikega. Rada ja külastusobjektid on osaliselt eramaadel, mistõttu on infrastruktuuride rajamise osas vajalikud maaomanike nõusolekud.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Õppemarsruudi valmides koostada rajavoldik koos rajaskeemiga. - Voldikule Muuksi muinasmaastikud tuleb teha kordustrukk ja sama voldik tuleb välja anda ka inglise ja vene keeles. - On vajalik välja arendada nii loodus- kui kultuuripärandit tutvustavad õppeprogrammid, mida on võimalik seostada loodusainete ja ajalooa (muinasaeg, traditsiooniline maakasutus). - Vajalik on olemasolevate rajatiste pidev hooldus.
Viru raba õpperada	
Asukoht ja piirangud	<p>Lahemaa rahvusparki keskosa- Viru raba sihtkaitsevöönd. Jätkuvalt riigi omandis olevmaa, mille osas on tehtud taotlus riigile omandamiseks.</p> <p>Rada on jalgsi läbimiseks, kuid raba servast vaatetornini viiv 610 m pikkune laudtee on läbitav ka ratastooli ning lapsevankriga.</p> <p>Viru raba õpperada on üks osa RMK Oandu-Ikla matkateest.</p>
Üldinfo	<p>Rada algab Tallinn-Narva maanteelt Loksale suunduva tee esimesel kilomeetril ning lõpeb Kembra tee ääres. Parkimiskohas ja raba serval on infotahvlid eesti ja inglise keeles. Raja pikkus on 3,5 km, valdavalt on tegemist laudteega. Raba servast vaatetornini viiv 610 m pikkune laudtee on läbitav ka ratastooli ning lapsevankriga. Samuti on võimalik ratastooli ja lapsevankriga sõita vaatetorni esimesele platvormile. Pikema ringi saab läbida, tulles raja alguspunkti tagasi piki raba serva, läbi männimetsa.</p>
Temaatika	<p>Viru raba õpperada tutvustab Eestile tüüpilist rabamaastikku ja -taimestikku, inimõju raba ökosüsteemile (soo kuivendamine, turba kasutamine), raba taastamist (loodusliku veerežiimi taastamine, katsed turbasambla siirdamiseks jne), endiseid liivaluuteid, vallseljakut ja nõmmemetsa.</p>
Trükised	<p>Voldik "Viru raba", 2010 (est, eng)</p> <p>RMK Viru raba õpperaja rebitav kaart</p>
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Laudtee 2,8 km, millest invalaudtee 610 m. - Laudtee laiendused koos väikeste infotahvlitega - Vaateplatvorm (suure lauka juures ja turbatootmise jääkvälja juures) - Vaatetorn - Parkla (2 tk) - DC

	<ul style="list-style-type: none"> - Infotahvlid (3 suurt ja 15 väikest) - Rada teenindav lõkkekoht – Kalmeoja lõkkekoht
Vajalikud tegevused	<p>Taristu, vaadetorn ja invalaudtee lõik rekonstrueeriti 2013. a Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastamise toel. Kavandatud rekonstrueerimine 2023. a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vajalik on arendada jätkuprogramme. - Vajalik on voldiku kordustrükk käesoleva kaitsekorraldusperioodi jooksul. - Vajalik on pidev hooldus.
Oandu loodusemetsarada	
Asukoht ja piirangud	<p>Õpperada asub rahvusparki idaosas Koljaku-Oandu sihtkaitsevööndis, riigimaal.</p> <p>Rada on jalgsi läbimiseks.</p>
Üldinfo	<p>Rada algab ja lõpeb Oandul. Raja pikkus on 4,7 km, raja läbimiseks kulub veidi alla 2 tunni. Niiskemates kohtades kergendab liikumist ja kaitseb õrna taimkatet laudrada</p>
Temaatika	<p>Oandu loodusemetsa õpperada tutvustab vana loodusliku metsa eluringi, erinevaid metsa tüüpe, metsade kaitse vajadust, vanu rannamoodustisi, metsloomade tegutsemise jälgi</p>
Trükised	<p>Voldik "Oandu loodusemetsa rada" (est, eng)RMK Oandu loodusemetsa õpperaja rebitav kaart²⁴</p>
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Parkla puidust piiretega - Puhkekohad - Infotahvlid (2 suurt, 16 väikest) - Laudtee - DC
Vajalikud tegevused	<p>2015.a toimus raja rekonstrueerimine kogu ulatuses. Kavandatud rekonstrueerimine 2023. a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vajalik on pidev hooldus. - Vajalik on voldiku uuendamine ja trükkimine käesoleval kaitsekorraldusperioodil.
Oandu pärandkultuuri rada	
Asukoht ja piirangud	<p>Õpperada asub rahvusparki idaosas Lahemaa piiranguvööndis, riigimaal.</p> <p>Algab ja lõpeb Oandu loodusekeskuse õuelt.</p>
Üldinfo	<p>Läbitav juhendaja saatel. Raja pikkus 3,2 km ja läbitav ka lühema ringina 1,9 km.</p>
Temaatika	<p>Pärandkultuur ja metsandus</p>
Trükised	<p>-</p>
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Rajapostid

	- Infotahvlid (2 suurt ja 16 väikest)
Vajalikud tegevused	Pidev hooldus. Kavandatav rekonstrueerimine 2023. a. Infotahvlite täiendamine.
Koprarada	
Asukoht ja piirangud	Õpperada asub rahvuspargi idaosas piiranguvööndis. Rada on jalgsi läbimiseks
Üldinfo	Raja pikkus on 1 km, selle läbimiseks kulub pool tundi. Rada asub Altja oja nõlvadel ja orus, liikumise kergendamiseks on rajatud teed ja trepid
Temaatika	Rada tutvustab Aljta jõge, jõe orgu ja siinseid elukooslusi, sügavas jõeorus kibraste tegevusjärgi: kopratamme, kaldanõlva rajatud urge ja näritud puid, kalda- ja metsataimestikku
Trükised	Voldik "Koprarada" (est, eng). RMK Kopraraja rebitav kaart.
Infrastruktuur	- Parkla - Laudtee - Infotahvlid (2 suurt)
Vajalikud tegevused	Taristu rekonstrueeriti 2012. aastal Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastamise toel. - Pidev hooldus
Käsmu loodus- ja kultuurilooline rada ehk Käsmu väike ring	
Asukoht ja piirangud	Käsmu loodus- ja kultuurilooline rada asub Käsmu poolsaarel piirangu- ja sihtkaitsevööndis. Rada on jalgsi läbimiseks.
Üldinfo	4,2 km pikkune rada, algab Käsmu küla lõpus olevast parklast
Temaatika	Rada tutvustab Käsmu poolsaart, selle kujunemislugu, Eesti suurimat kivikülvi, metsakooslusi, mereranna elustikku ning küla.
Trükised	Raamat „Käsmu” Voldik "Käsmu kultuurilugu", 2010 (est, eng) RMK Käsmu poolsaare radade kaart
Infrastruktuur	- Parkla - Infostendid (2 suurt)
Vajalikud tegevused	- Vajalik rajada laudtee üle kivikülvi säilitamiseks loodusväärtuseid

	<p>-Vajalik rajada vaateplatovorm Vana-Jüri otsa, Saartneeme saare linnustiku kaitseks</p> <p>- Õppraja infotahvlite rajamine</p> <p>- Pidev hooldus</p>
Käsmu jalgrattarada ja Käsmu matkarada	
Asukoht ja piirangud	Rajad paiknevad suuremas mahus Käsmu sihtkaitsevööndis ning kulgevad Käsmu kabeli juurest Käsmu tagumise parklani.
Üldinfo	Rajad (Käsmu jalgrattarada – 11,6 km ja Käsmu matkarada – 15 km) on vastavalt jalgrattaga või jalgsi ning jalgsi läbimiseks.
Temaatika	Rajad tutvustavad Käsmu poolsaare kujunemislugu, metsakooslusi, rannikukooslusi ja Eesti suurimat kivikülvi. Käsmu meremuuseumis saab hea ülevaate küla meresõiduajaloost ja merekoolist.
Trükised	<p>Raamat „Käsmu”</p> <p>Voldik ”Käsmu kultuurilugu”, 2010 (est, eng)</p>
Infrastruktuur	<p>- Infotahvlid (5 suurt)</p> <p>- Tõkkepuud ja liiklusmärgid</p>
Vajalikud tegevused	<p>-Taristu vajab rekonstrueerimist: parklatasku 1 tk, infotahvlid (alus ja trükk) 4 tk suurt, välikäimla 1 tk (väike)</p> <p>- Pidev hooldus</p>
Altja loodus- ja kultuuriloolinerada	
Asukoht ja piirangud	<p>Altja õpperada asub Lahemaa rahvuspargi idaosas piiranguvööndis ja osaliselt sihtkaitsevööndis.</p> <p>Rada on jalgsi läbimiseks</p>
Üldinfo	Raja pikkus on 3 km. Rada algab kõrtsi vastas asuvast parklast paikneva infotahvli juurest.. Toomarahva talu juurest paremale läbi metsa, Kärkse purret mööda üle jõe, Laiakari randa. Seal mööda mereranda üle ripp silla Neemele ja Neemelt tagasi algusesse.
Temaatika	Altja õpperada tutvustab kaluriküla ja ümbritsevat loodust – mereökosüsteemid ja inimõju, rannikukooslused, jääaja pinnamoe kujunemine, rändkivid, ja küla ajalugu ja kultuuripärandit (paadikuurid, taluhooned, paurini tee ja suveloss, ”Titekivi”).
Trükised	<p>Raamat ”Altja” ja voldik ”Altja kultuuriligu”, 2010 (est, eng)</p> <p>RMK Altja õpperaja kaart²⁷</p>
Infrastruktuur	<p>- Infotahvlid (3 suurt)</p> <p>- Huvipunktid (8)</p> <p>- Rippsild</p>

	- Purre
Vajalikud tegevused	- Infotahvlid on uuendatud, samuti on 2009. a rekonstrueeritud purre ja 2015. a rippisild - Vajalik on voldiku kordustrukk, tõlkimine ja välja andmine ka võõrkeeles (inglise, vene). - Pidev hooldus
Mohni õppe- ja matkarada	
Asukoht ja piirangud	Rada paikneb Mohni sihtkaitsevööndis riigimaal. Rada on jalgsi läbimiseks.
Üldinfo	Rada algab randumiskohast ja kulgeb osaliselt mööda laudteed.
Temaatika	Rada tutvustab saare loodust (rannikuprotsessid, metsa-ja mereökosüsteem, samblikud) pinnavorme ja saare rolli paikkonna ajaloos.
Trükised	-
Infrastruktuur	- Laudtee 425 m - Infotahvlid (2 tk, suured)
Vajalikud tegevused	Vajalik on raja edasiarendus (pikendus u pooles ulatuses) sealsete õrnade koosluste ja kaitsealuste liikide kaitseks, et suunata inimeste liikumist. Kuna alal on leitud mitmeid väga haruldasi samblikuliike, on vajalik laudtee osaliselt piiretega, samuti selgitavate infotahvlitega. - Vajalikud tööd: - 380 m laudraja ehitus - Suurte infotahvlite (4) paigaldamine - Õpperaja valmides on vajalik koostada voldik eesti ja inglise keeles. - Vajalik on pidev hooldus - Kavandata rekonstrueerimine 2023. a
Tsitre puuderada	
Asukoht ja piirangud	Asub Lahemaa piiranguvööndis
Üldinfo	Rada, 0,5 km, asub Kolga lahe ääres Tsitres, endises mõisapargis. Rada algab ja lõpeb pargi keskel asuval lagendikul.
Temaatika	Tsitre puuderada tutvustab Kolga lahe ääres asuva endise Kolga mõisa suvitusmõisa pargi huvitavaid puid, millest eriti tähelepanuväärsed on vanad hobukastanid ja põlised männid.
Trükised	RMK Tistre puuderaja kaart
Infrastruktuur	- Infotahvlid (2 suurt) - Huvipunktid (18)

	- Tsitre puuderaja juures asub Tsitre telkimisala
Vajalikud tegevused	Kavandatav vaatetorni rekonstrueerimine 2025. a Olemasolevate rajatiste pidev hooldus
RMK Oandu-Aegviidu- Ikla matkatee Lahemaa rahvusparki läbiv lõik suunal Oandu-Kalmeoja	
Asukoht ja piirangud	Matkatee Lahemaa rahvusparki osa läbiv lõik Oandu-Kalmeoja on 40 km pikk. Raja Oandu-Võsu lõik paikneb praktiliselt kogu ulatuses Koljaku- Oandu sihtkaitsevööndis ja on läbitav nii jalgsi kui jalgrattaga. Raja Võsu-Nõmmeveski lõik kulgeb osaliselt Korjuse sihtkaitsevööndis ja Lahemaa piiranguvööndis, viimases lõigus ka Valgejõe-Laukasoo sihtkaitsevööndis. Rajal on võimalik matkata jalgsi või ka jalgrattal, kui ratast raskemates kohtades käe kõrval lükata. Kolmas Nõmmeveski-Liiapeksi lõik paikneb piiranguvööndis, vähesel määral Pärlijõe ja Viru raba sihtkaitsevööndis. Rada on läbitav jalgsi, ent ei ole läbitav jalgrattaga.
Üldinfo	Rada koosneb kolmest väiksemast lõigust: 1. Oandu-Võsu matkarada (9,5 km). Rada saab alguse Oandu telkimisalalt ja suundub Võsu telkimisalale. 2. Võsu-Nõmmeveski matkarada (18 km). Rada algab Võsu telkimisalalt ja suundub Nõmmeveskile. 3. Nõmmeveski-Liiapeksi matkarada (16 km). Matkarada algab Nõmmeveski parklast. Peatuda saab Kalmeoja lõkkekohas, kus on lubatud ka telkida
Temaatika	1. Rada kulgeb suuremalt osalt mööda iidset Seljaku teed, läbi Koljaku-Oandu astangu aluste põliste metsade, kus on mitmekesised pinnavormid ja metsakooslused. 2. Rada kulgeb algul mööda vana metsateid, siis läbi Võhma põlisküla, kus kohtab muinasaegse asustuse jälgi (Tandemäe kalmed). Pärast metsalõigu läbimist jõuab rada Joaveskile (astang) ja sealt edasi Nõmmeveskile (kanjon ja astang). 3. Rada kulgeb algul piki Valgejõe ja selle harujõgede orgude kõrgeil kaldail Vasaristi joastikuni, siis mööda vanu külateid Pärlioja oruni, sealt üle jõe ja piki orunõlva läbi noorte männimetsade Viru rabani.
Trükised	Voldik Oandu-Võsu matkaraja kohta. RMK kaardid: 1. Oandu-Võsu matkaraja kaart 2. Võsu-Nõmmeveski matkaraja kaart 3. Nõmmeveski-Liiapeksi matkaraja kaart RMK matkatee Oandu-Kalmeoja lõik RMK Oandu-Ikla matkatee kaart
Infrastruktuur	- Viidad

	<ul style="list-style-type: none"> - Infotahvlid -Huvipunktid (15) - Telkimisalad - Puhkekohad
Vajalikud tegevused	<ul style="list-style-type: none"> - Nõmmeveski-Liiapeksi matkaraja trepid ja purded rekonstrueeriti (7 m laudteed, 4 treppi (75 jm), 2 purret, platvorm) 2012. aastal Euroopa Regionaalarengu Fondi toel. - Oandu-Võsu matkarada infotahvlite hooldus - Pidev hooldus
Oandu taimetarga rada	
Asukoht ja piirangud	Õpperada asub rahvusparki idaosas Lahemaa piiranguvööndis, riigimaal. Algab ja lõppeb Oandu looduskeskuse õuel.
Temaatika	Taimed ja taimekooslused Lahemaa kiilid ja kahepaiksed, nende kaitse
Trükised	-
Infrastruktuur	<ul style="list-style-type: none"> - Infotahvlid (27 väikest) - Laudrada - Viidad - Trepid
Vajalikud tegevused	Pidev hooldus
Ojaäärse metsarada	
Asukoht ja piirangud	Rada (3,5 km) asub rahvusparki piiridest väljaspool, rahvusparki idaservas, kulgedes ringikujuliselt Kuresoo ja Pikapõllu ojade vahelises männikus.
Temaatika	Palumännik, lindude ja loomade tegutsemisjäljed, ravimtaimed ja pärandkultuur (piirikivid, vanad metsasihid, verstakivid jne),
Trükised	RMK Ojaäärse metsaraja kaart
Infrastruktuur	Infotahvlid (14 tk) Viidad
Vajalikud tegevused	Pidev hooldus
Pärispea rannalooduse õpperajad	
Asukoht ja piirangud	Asuvad Lahemaa piiranguvööndis Hara ja Eru lahe rannikul. Rajad on rannamaastikul jalgsi läbimiseks. Radade alguspunktidesse, nagu Pärispea-Viinistu teeristi, parklasse kalakasvatuse juures ja RMK Purekkari neeme telkimisalale saab sõita autoga või jalgrattaga.

Üldinfo	Piki Pärисpea poolsaare randa kulgevad 3 õpperada: Hara lahe rannalooduse, Pähkneeme luitemänniku ja mereranna rada ning Mähu otsa ja Purekkari neeme linnuvaatlusrajad.
Temaatika	Euroopas väärtustatud rannamaastikud (liivarand püsitaimestikuga, liivikud, Pähkneeme luitemännik, veelindude toitumis- ja rändepaigad). Rajad tutvustavad pinnamoe kujunemist erinevate tegurite (mandrijää, meri, tuul inimene) koostoimel, rannajoont, asendit ja mandri Eesti äärmuspunkti Purekkari neeme, rannikukuprotsesse, mere ökosüsteeme, linude rändeid, mere -ja rannikuala kaitse vajadust.
Trükised	Õpperadu tutvustav kaart-voldik, raamatud Eru lahe rannakülad, Lahemaa rannakülade lugusid (2 osa).
Infrastruktuur	- Infotahvlid – 12 tk koos matkaraja viitadega
Vajalikud tegevused	<p>Viitade ja infotahvlitega radu on uuendatud 2016. a. Õpperadu tutvustav kaart-voldik ilmus uuesti trükis 2015.a. Radu haldab MTÜ Eru lahe Rannarahva Selts.</p> <p>Vajalikud tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uuendamist vajavad 2 postrit (radade üldskeem ja Pärисpea poolsaare kujunemine) - Hara lahe rannalooduse õpperada on pikendatud Suurpea küla suunas, kuhu tuleb valmistada 4 uut infostendi. - Valmistada Pärисpea poolsaare vaatamisväärsusi tutvustav stend ja panna välja Loksa linna. - Vihasoo rannaniidule rajatava linnuvaatlustorni juurde on vaja koostada ja valmistada loosaarte linnustikku tutvustavad stendid (2 tk) ning rajada tee äärde parkla. - Pideva hoolduse tagamine.